

POBL VREIZH

3^L

HERE 1978
NIV. 105

AN OLL E NAONED
D'AR 15 A VIS HERE!

HARPIT POBL VREIZH

KRP 2746-79 ROAZON
CCP RENNES

6^e listennad

G. Dorval, Ar Gellveneg	20,00 L
K. Le Koulz, Tregastell	63,20 L
J.F. Caradec, An Havr (76) ...	50,00 L
Y.V. An Deufh, Kastell-Paol ...	26,30 L
J. Le Goualher, Lann-ar-Stêr ...	20,00 L
A. Hascoet ha R. An Henaff, Lokorn	70,00 L
Zavier A., Kemper	70,00 L
Y. Daumer, Logonna-Daoulas ..	20,00 L
Pascal D., Bro-Alamagn	10,00 L
R. Levot, Treleven	20,00 L
J. Rivoal, Brest	20,00 L
Yann-Baol Q., Paris (75)	10,00 L
B. Le Blavec, Naoned	40,00 L
Dishanw, Brest	50,00 L
G. Hervé, Evreux (27)	20,00 L
F. Danielou, Caen (14)	30,00 L
P. An Digerher, Plouc'ha	5,00 L
Y. Le Grand, La Ferté-Alais (91)	20,00 L
Alan M., Breval (78)	20,00 L
J.P. Delisle, Nanterre (92)	20,00 L
M. Bertin, Palaiseau (91)	60,00 L
J. Lagadec, Roazon	20,00 L
René G., Boulogne (92)	20,00 L
J. Corbel, Hyères (83)	20,00 L
Y. Tallec, Tregon	50,00 L
Jakes G., Gwennrann	20,00 L
A. Buon, St Julien-de-Vouvantes	70,00 L
D. Cadin, Paris (75)	20,00 L
Roger J., Paris (75)	20,00 L
G. Merel, Naoned	70,00 L

974,50 L

Diwar al listennadoù all 2052,50 L

War-un-dro 3027,00 L

Brawoc'h c'hoazh an taol-mañ ! Tost da 1000,00 L zo bet kaset da b/Pobl Vreizh en ur ober ur mis. N'eo ket divalaw tamm ebed : trugarez vras d'an 30 a dud o deus bet ar soñj da zigoriñ (frank a-wechoù) o fortmo-neiz. Trugarez d'an oll, ya. Trugarez a lâromp ispiñial d'hon profourion eus 76, 27, 14, 78, 83, 91(2), 92 (2), 75 (3) : 12 a dud o chom pell diouzh ar vro, pell diouzh ar brezhoneg, hag o deus fellet dehe diskouez o c'harantez ouzh ar vro hag ouzh ar brezhoneg, hag ouzh Pobl Vreizh, ma kaver enni blas ar yezh hag ar vro.

Kasset ez eus bet evelse, en ur ober 6 mis, ouzhpenn 3000,00 L da b/Pobl Vreizh : 500,00 L beb mis, well-wazh. Ar mis-mañ ez eus 30 a brofourion. Fiziañs hon eus e vo muioc'h c'hoazh a-benn ar mis a zeu. Ha muioc'h a voneiz iwe. Lonteg omp, emit-hu ? N'eo ket ni eo a zo lonteg. Barre hag e re eo a zo a sunañ didruez e-diabarzh boujedenn ar paour-kaezh. Mont a ra peb tra war-raog, ar paper, ar moullañ, ar fotoioù. Ha n'omp ket ni ur stal vras, na kapitalist ! Amañ, evel ewid meur a gelaouenn a stourm, e vez gwraet toud al labour gant un dornadig tud, en ur gemer war o amzer vak, war o amzer vad. Heb ober ar gont nag eus ar vicher hon eus ahendall, nag eus ar familh m'ema enni peb heni ahanomp, nag eus ar stourm a renomp lod-kàer ahanomp, ken war an dachenn bolitikel, sossial, sindikalel, ken war dachenn ar stourm ewid ar brezhoneg.

Arabad deoc'h eta, lennerion ha komanan-terion ger, arabad deoc'h disoñjal Pobl Vreizh. Pobl Vreizh n'ho tisoñj ket !

Pobl Vreizh

MEL BREIZH MIEL DE BRETAGNE

Gwenaneg ar Stêr Il
Le Rucher de l'Ille

Lakaet eo bet ar mel
er podoù gant ar gwenaner
e hunan
mis en pot par l'apiculteur

Andrew SALAUN

bourk BETTON — Tél. (99)30.62.59
ha : 1, rue du Vau ST Germain
ROAZON-RENNES

— SCOP — C O D A —

Tommeres.

Tredan (elektrissite).
plombiri - salioù-dour -
aweliañ ar stalioù labour-zouar

Oc'h ober wardro ar binwioù

Westfalia ha Separator

Enesenn Vihan

29212 Ar Vourc'h-Wenn

Pellg. 845730

SINDIKAJOÙ : DAÑJERUS !!!

Ouzhpenn naw mil a dud zo bet skarzhet kuit diouzh o labour gant aotre Inspeksion al Labour etre 1975 ha 1977. Delegeed al labourerien e-barzh entreprisoù e oant. 500 all o deus kollet o flass iwe, barnet ar wech-mañ gant minister al Labour, daoust ma oa Inspeksion al Labour a-eneb.

Sklaer eo, a-viskoazh eo bet pal ar batroned dibennañ ar sindikajoù, ha n'eo ket achu an abadenn, me lâar deoc'h ! Kavet o deus un digarez : dre ma vez start gant an ekonomezh ha difonnus ar marc'had, ez eo bet renket d'ar batroned en em zisober diouzh un toullad labourerien, evel ma vez droet dehe d'henn ober en amzer ar c'hris. Un dibab a-fesson o deus graet, e-barzh delegeed ar sindikajoù evel just.

E-pad tri bloaz ez eo aet niver an delegeed skarzhet abalamour da se, war greskiñ diw wech. Niver al labourerien all, eñv, en deus kresket eus 12 % !!! Herwez ar sindikajoù iwe, e vez graet un diforc'h (CGT 50 % - CFDT 16 % - FO 5 %... Riñset warlene). N'eo ket braw bezañ e penn ur sindikad an deiz a hirie ! Setu ase ur skwerenn all eus Bro ar Frankis, ar « Frañs Eternel ».

D. Giraudon

RADIO - U.D.B.
Tel. (16.98) 80.18.47

KEVREDIGEZH MARIN

GUIPAVAS

Kerivarc'h-Lavallot
Tél. 84.16.50

Studio J. Gélén

- Stal vras da sevel tiez,
- Barrekoc'h c'hoazh war ar c'henkisoù e beton lakaet etre frammoù, hag iwe war ar re gis ar vro,
- Bez e c'hellit goulenn peb tra en e vurewioù ewid lakaad sevel prisoù ha plañioù.

NANN D'AN DISTRUJ NUKLEEL !

*Manifestadeg veur e Brest,
d'an 23/9/78 : 20 000 a dud
o lâred nann d'ar sañtral, ken e
Ploñger, ken e Plogoñv.*

*« Maro mik ! » ar pezh en em gavo ma vez
savet ar sañtral.*

*D'ar 23/9/78, meeting UDB e
Plogoñv : 1200 a dud.*

KRENN HA KRAK

Anaoud a rit Jean Crenn moarvad !
Depute Kastellin ha Karaes !

Dre garr-nij eh a bewech da Baris (d'ar Gampr), pa ne vez ket diwezdad o c'horio e saout. Penaos en-defe gouiet neusen pegen kamm eo an hent etre daou benn e eskopti ? Med en ur gabaliñ da vont da zepute adarre ar bloaz-mañ eo degouezet dehañ dont deus Lopereg da Garaes, hag eo deut da gompren : nag a gornblegennoù, paotr paour ! Ha eñv da skrivañ d'ur Ministr, raktal (pe dost)... D'ar ministr fall, peogwir en-deus kasset e lizher da F.Delmas, Sekretour an Añvironamant, med petra ra se ; ar re-se en em anavez toud peogwir, beb merc'her a-walc'h, en em wel ar ministred... Hemañ all oa gouest da reiñ al lizher d'ar ministr mad, moarvad, Ministr an Transporchoù, Joel le Theule. Un den sort-mañ ne oar ket toud ; daw eo dehañ kaoud amzer da furchañ e-barzh an «teulioù», sur a-walc'h... Med respontet en-deus, evel oa dleet dehañ ober, e fin mis East :

«Nann, aotroù Krenn, n'oc'h ket bet ankouaet, e mod ebed. Goud a-walc'h a ra ar gouarnamant pegement a lañs a rafe un hent eeun d'ho pro, med ker eo bet koustet deomp an heñchoù bras all, ar re zo newez graet etre Brest ha St-Brieg (sik), hag etre Brest ha Naoned (sik adarre). Memes-tra zo bet fichet deoc'h un tamm hent a-zoare e-lec'h e kej hent kreiz Breizh gant heni Roazon-St-Brieg ! Ur wech bennag martese, mar bez kavet glaou (gwenneien) e vo eeunaet deoc'h tammoù heñchoù all, da dremen biou Loudeag, Rostrenen ha Pleiben. Gwellañ gourc'hemennou galleg ha kapitalist.»

Fougeet ma savantenn, ha kasset ar respont kenkent d'ar c'hasetennoù. Krak ha krenn. Rag un depute krenn — RPR e galleg — n'en-deus ket mez, gwech ebed. Ur farsite e vefe gweled un asen — un depute RPR, a faot din lared — ruz gant ar vezh !

« VIVE LA FRANCE » a gustum skrivañ hon krak-aotroù Krenn e fin e lizheroù. Prest a-walc'h en-defe gallet sinañ « HI-HAN » an taol-mañ !

P.P.

Ewid Breizh he fewar departamant... Roet e oa bet lamm da Rene Pleven, galwet eo bet newez so Andrew Colin gant a Aotrou Doue. Ha setu goullou kador vrein ar « rannvro ». N'eo ket chomet goullou pell, ha gwraet zo bet van d'he zressañ un tamm, rag an heni a zo aet da asezañ warni zo un den a boues : Marcellin, depute kozh Gwened, maer kozh Gwened, mestr kozh ar poliss hag an Diabarzh warlerc'h mis Mae 1968, o c'hoari gant ar politik tregont vloaz so pe ouzhpenn. N'eo ket achu : bez' ez eo c'hoazh kusulier jeneral kanton Sarzhaw, presidant kusul jeneral ar Morbihan, hag aet da senatour, kement ha peurlipad an assied da vad. Jiskardian afesson eveljust, ha douget da Chirac memestra. Ur ger a blij dezañ dreistoll : ar ger URZH. Paotr an urzh, ya, ha fessonet mad.

Kement hag ober da v/Marcellin an enor da gavoud e hanw war b/Pobl Vreizh, lavaromp ouzhpenn ez eo bet ganet ar paotr e Sézanne, departamant ar Marne. Bet en deus bet evelkent oll vouezhioù Bretoned an tu dehoù (ni n'omp ket rassisted ahanomp !), hag eveljust ez eo deuet Marcellin da vezañ Breton dre choas. Di-zale e tesko brezhoneg, c'hwi 'welo...

Paour kaezh Breizh ! Setu 'ta ur c'h « caïd » en e fenn. Ha pebezh « caïd » ! Ur gwir Bachaga Boualem, hag e vo e soñj muioc'h a-dra-sur e-barzh interestoù meur ar Frañs ewid e re Vreizh. Feiz ! Ken divalaw ha ken diefed eo ar paour-kaezh rejion-hont, ma n'eo ket falloc'h martese lakaad er penn anehi ur gwir vignon d'an urzh santel, unan sentus ha leal d'ar Frañs peurbadel. Gant hemañ evelkent n'emaomp ket e risk da lâred e traisso pe ne draisso ket e dadoù kozh ar Bonedoù Ruz, rag tostoc'h-kar eo eveljust d'an duk de Chaulnes ewid n'eo da Vastian Ar Balp... Graet en deus Marcellin berzh spontus e Bro-Wened. Daoust-hag eñv e ray kemendall e Breizh a-bezh ? Fin awalc'h e oa bet al louarn ewid kennig, ur wech, adstagañ departamant an

Naoned doc'h Breizh. Daoust ha kapabl e vefe d'ober kemendall c'hoazh ? Ahanta buan neuse, Raymond, ragkar d'ar 15 a vis Here e vo ur bern otonomisted e Naoned. Ne ouies ket ? Bo, bo, eme Raymond. Gweled a rit:goûd a oar brezhoneg, ha gwenedeg memes. A ! N'eo ket hon Jean Crenn-ni a vefe ken fin ha Raymond. Petra refet ? Hemañ zo ur peisant, evelomp-ni toud. War e vicher n'eus ket den all ebed ken kapabl ha Jean Crenn. Med evel depute, ar politik... Laoskomp an traoù uhel-se gant tud a vicher : Chirac e ti-kêr Paris (da c'hortos gwelloc'h), Marcellin e penn Breizh. Ar re-se a « oar » : ni n'omp nemed paour-keizh Bretoned, di-zesk ha di-zañjer. Di-zañjer pa vezomp a-du gant paotred Paris, paotred an urzh, paotred an tu dehoù. Eürusamant ema ar re-se ase, paneved-se e yafe hor paour-kaezh Frañs, hag hor paour kaezh Breizh d'he heul, piw oar trema pessort revolussion. A ya ! Raymond, ma n'ousout ket brezhoneg, me 'oar galleg. A-drugarez d'ar Frañs eternal ha madelezhus.

Bewet eta Raymond Iañ, duk newez Breizh ! Ar foerell gantañ, ya !

F.M.

D'ar sadorn 9 a vis Gwengolo eo bet dalc'het e Brasparz bodadeg veur **Ar Falz**, emsav kulturel breizheg. Bew ha yac'h eo **Ar Falz**, peogwir e talc'h an dud da vont e-barzh. Ingal e teu er maes iwe an diw gelaouenn embannet gant an emsav : **Ar Falz** ha **Skol-Vreizh**, hag ez eo bet kresket ar gomananterien anehe epad ar bloaz tremenet. War an dachenn bedagogel avad eo a ra **Ar Falz** ar muiañ berzh : daou levr bet embannet newez so a ziskouez splann pere eo perzhioù dispar **Ar Falz** : embannet eo bet 3^e levrenn **Istor Breizh** (un dudi, meulet eo bet gant an oll), hag adembannet **Douaroniezh Vreizh** (diviet e oa, ha klask warni).

Poaniañ 'ra tud **Ar Falz**, peogwir ez eo o emsav unan kulturel araokour, da lakaad o fri e-maes eus o zi (blod ha tomm an diabarzh aneñañ) ; mes en diavaes e c'hwezhe an awel hag alies e ra glaw. Mes a-viskoazh o deus bet komprenet ar skolaerien eo stag ar c'hultur douch ar politik. Ha daoust ma ne fell ket dehi mod ebed en em fram-mañ evel ur strollad politikel, he deus **Ar Falz** darempredoù gant ur bern strolladoù all (kulturel : **Skol an Emsav** ; sindikadel : **SGEN-CFDT** ; politikel : **PS**, **PSU**, **UDB**) ; savet zo bet etre an oll strolladoù-mañ un emglew, ur gwir **Emglew Breizh**, daoust ma n'eo ket ar c'hozh hanw-mañ a vez roet dehañ : e hanw zo **Talbenn Kulturel Araokour Breizh**, bet roet lusk dehañ gant **Ar Falz**. An tier-kêr renet gant re an tu kleiz he deus tud **Ar Falz** darempredoù gante iwe, daoust ma vez gwelet amañ traoù souezhus : ur mennad bet kenniget gant **Ar Falz** da re ar C'hoñsailh, e **Karaes**, gant y. **Oulc'hen**, adjoent-maer **UDB**, zo bet votet gant ar maer **J.P. Jeudy**, komunist, gant komunisted all ar C'hoñsailh, gant **UDBisted** ar C'hoñsailh iwe. Re ar **PS** avad a reas o beg figus ; unan anehe memes, **Riou**, a nac'has krenn votiñ ar mennad, dre ma oa, sañset, a-eneb ar Frañs ! Drol awalc'h an traoù : **Jeudy** ha re ar **PC**, ha n'emaint ket 'barzh an **Talbenn**, a vot ar mennad ; **Riou**, hag ema e **b/PS** e-barzh an **Talbenn** a nac'h votiñ. Ar **Riou**-mañ zo tost-kar da **Jean Crenn** : emaint o daou o huchal « Vive la France » ; dorn-hadorn a-benn ar fin. « Ambigu », evel ma lavar kelaouenn c'halleg ar **PCF Bretagne nouvelle**, o komz eus traoù all, gwir eo, hag heb bezañ bet en em glewet, 'm eus aon, gant **J.P. Jeudy**, maer **Karaes** ha koñsailher jeneral ar c'hanton. Nann, n'eo ket an traoù « ambigu » eo a vank.

En tu all d'an tier-kêr, o deus plijadur tud **Ar Falz** o weled ar sindikajoù kelennerien — memes ma n'emaint ket e-barzh an **Talbenn** — o pakañ he mennozioù : gwir eo kement-mañ ispisial eus ar **FEN** (**SNI**, **SNES**).

A-unvouezh, pe dost, eo bet votet gant bodadeg veur **Ar Falz** raport an oberiantisoù, ha kavet mad ganti kement hag a zo bet gwraet gant an emsav e-korf an daou-zeg mis tremenet.

AR FALZ

Chom a ra kalz d'ober c'hoazh...

Lod e-barzh **Ar Falz** a vefe o klask sortial muioc'h eus o skolioù ha stagañ o c'horf douzh al labour dindan an amzer... Lod all a sonj deho ez eus dija forzhig labour d'ober e-diabarzh ar skolioù end-eeun, ha eo red kennig levrioù-deskiñ muioc'h-mui, peogwir ez eus ur c'hask bras war zavez Breizh hag ar brezhoneg e-mesk ar skolærien. Setu e vo pouezet da wellaad c'hoazh **Skol Vreizh**. Meur a levr all zo war ar stern : daou vetod da zeskiñ brezhoneg, ul levr koñchennoù brezhoneg, ul levr musik breizheg, hag unan diwarbenn an Natur e Breizh. War dachenn an doare « klewed-ha-selled » e vo prepaet traoù iwe.

Kavet eo bet gant ar vodadeg veur e oa ezomm c'hoazh eus ar gelaouenn **Ar Falz** : bez e vo enni muioc'h a bennadoù teorik ; rentet e vo kont enni eus kement stourm kulturel a vo kaset war-raog, ken e Breizh, ken e diavaes ar vro.

Ewid an **Talbenn**, e poanio **Ar Falz** da startaad an darempredoù etre ar strolladoù anehañ, hag e vo ledanaet, mar bez tu d'henn ober. Emaer iwe o klask kass da benn ar pezh zo bet pe a vo komañset : ar c'helaouiñ er « ran-nvro », kultur Breizh er skolioù. Ken-nigadennoù vo gwraet d'ar strolladoù all eus an **Talbenn**, war dachenn ar brezhoneg e buhez ar pemdez (brezhoneg en tier-bank, en ospitalioù...). Hanw zo iwe da brotestiñ a-eneb d'an taolioù-gwaskañ a vez roet gant ar gouarnamant gall da stourmieren kulturel zo eus Breizh.

Ema **Ar Falz** a-du iwe ewid difenn ha lakaad uhel kultur pobl Breizh-Uhel.

Bara zo war ar plankenn, evel ma lavarfemp e galleg. Med prest eo re ar **Falz** da sammañ ar choug war o diwskoaz : ponner eo, med al labour boulc'het n'eo ket ouzhpenn dehe.

Ur Falzer

PROMESSAOU EMGLEO BREIZ

A zo hañval awalc'h douzh re ar gouarnamant. Hennañ ne vez ket nec'het bras a pa vez gwraet bec'h dre amañ, é klask tapoud un tamm frankis bennag ewid Breizh, ken politikel, ken kulturel.

Pa oa achu ar c'hampagn (kampagn mouezherezh mis **Meurzh diwezañ**, 6 mis so), en doa Emgleo Breiz kaset un nebeud atersoù d'ar re a oa bet kandidat a-zivoud an impli o doa gwraet ag ar brezhoneg epad ar c'hampagn-se. Hag e oa ar respontoù-se da vout brudet, sañset... Grataet e oa bet beb a levr brezhoneg d'ar re a respontahe. Armand Keravel, sekretour meur Emgleo Breiz (kasketenn 1), pennrenour gwirion Emgleo Breiz (kasketenn 2), stourmer nameitoñ Emgleo Breiz (pedost) (kasketenn 3) — hag eh eus c'hoazh meur a gasketenn arall en e c'hardrob —, Armand Keravel eta zo re okupet ha re sammet ewid seweniñ e bromessaou. Namaed ha doujiñ a rahe e vehe kaset dehoñ en-dro, dre ar post, al levr profet ged Emgleo Breiz (lennit : Keravel) d'an es-kandidated ? Den ne oui. Souezhus êlkent a berzh un den — hag a sin Emgleo Breiz — hag a oui fuloriñ braw, hag añjuliñ pa gav dehoñ e vez kerzhet dehoñ àr e dreid (hag ema kisidig tre àr ar poent-mañ !)

Sañrañkun.

UL LIZHER

Ploutruk, d'ar 5 a
vis ar C'holo-Gwenn 1978

Valery gaezh,

O vezañ ma ne ouson ket dres da biw skrivañ, deoc'h-c'hwil eo e ran — va digarezit — ; ho pediñ a ran d'ober kement a zo red ewid seweniñ ar c'hoant a zo deuet din, ha da vignoned din : mont da dremem ur ouikennd sioul ha didrabas en ul lec'h braw awalc'h d'hon lakaad da ankounac'haad hon tewinier, freuset, hon aodoù saotret hag hor c'hêriadennou disleberet gant kozh savadurioù (archerdi newez *Lannilis*, da skwer).

Hogen, da belec'h mont ? Eno ema an dalc'h ! Kaer ez eus bet klask, ne welomp-ewid hon ebatoù-nemed unan eus « hor » c'hestell... (lavaroud a ran « hor », rag ar pezh a zo d'ar Stad a zo d'ar sitoianed iwe en ur wir Republik, neketa ?). Unan bras awalc'h ewid roiñ bod d'hor strollad a-bezh, ha plijus awalc'h, ouzhpenn-se, ewid lakaad an dud da ziduellañ ha n'eo ket da labourad. Neuse, kastell *Rambouillet* eo a seblant deomp bezañ an heni gwellañ hag an heni dereatañ.

Diviset eo bet ganeomp mont di adal an 13 a vis Here d'abardaez, beteg dibenn ar sul 15. Grit, mar plij, ma vo dalc'het ar c'hastell-se diac'hub ewidomp d'an deiz merket (ha taolit ewezh ema e soñj isili « Les joyeux pétanqueurs des gorges d'Ollioules » mont, int-i iwe, da dremen ur ouikennd en ur c'hastell bennag : ewid *Rambouillet* ni eo ar re gentañ).

Ned it ket d'en em chalañ gant ar boued : n'omp ket figus. Ar meusiou bet aaset ewidoc'h, newez so, a vo mad ewidomp-ni iwe.

Kerkent hag en em gavet eno, e kempennno tud ar strollad o gweléoù. Ne vo diaesamant ebet eta. Ne vo nemed lesel an alc'hwez e ti ar porzhier.

A greis va c'halon ganeoc'h. Allasi-goù da *Jugurtha*, ha va doujussañ gourc'hemennoù d'an Aotrou Raymond Barre.

Per ar Gall

AL LIAMM

ar gelaouenn nemeti o roiñ, 6 gwech ar bloaz
barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù a beb sort ha keleier
80 pajenn e peb niverenn - Renner : Ronan Huon
komanant : 35 L — Studierien : 25 L
Teñzorer-merour : P. Le Bihan - 16, rue des Fours-à-Chaux
- ST.SERVAN 35400 ST.MALO - CCP 5349-06 PARIS

AR FALZ

kelaouenn drimisieg an Emsav diasezet gant Yann Sohier,
bodet ennañ skolærien ha kelennerien Vreizh a-du gant ur
skol vreizheg ha laik gwirion

Lennit Ar Falz ! Komanantit d'Ar Falz !

(30 L ewid 6 niv.).
AR FALZ, Str. Kan-Ar-Gwez — 29245 PLOURIN-MONTRouLES
KRP 430-20 H ROAZON

DAOU STOURMER

E Kastell-Paol, Mezheven 1962, dirag an ilis-veur : emaez o kass d'an douar — douar santel Breizh — relegoù resistent bet lazhet gant an Nazied e 1944. Ne weler nemed drapoioù triliw. Gwenn-ha-du ebed ! Epad ar bresel eo bet red d'ar Vretoned kar-o-bro stourm a-eneb an Nazied gant paotred ha merc'hed eus ar pobloù all a zo oc'h ober ar Frañs. Penaos en deus gellet Roparz Hemon skrivañ : « Etre 1940 ha 1944 e c'hwezhas un awel a frankis war Vreizh » ? Ur gaou, hag ur fasi politikel eus ar re c'hrevussañ.

Eizh dewezh 'oa tremenet : degasset ar foenn d'ar gêr, gwraet ganeomp dindan ar bern foenn un toull-kuzh e-gis ur c'hraouki. Un noswezh e oamp o klask kousked ennañ. Re a dommdar a zeue eus ar foenn fresk : red e oa deomp tec'hed.

Un dewezh edomp 'ta gant hor lein (pred ar c'hreisteiz e Leon). Va c'heneil **Alan** a welas un den estren o tont el leur warzu an ti. Araog ma tigoras an nor, e oamp kuzhet hon daou dindan ur gwele klos, en un toull-kuzh, prientet ganeomp en desped da **Soas** hag a c'hoarzhe : « Na c'hwiz aonig, **Yann** hag **Alan** ! » An den a oa o klask vior hag amanenn da bremañ ; un dra bennag a voe gwerzh

dezañ, vior a gredan. E-kehid ha m'edo en ti, e furche e zaoulagad dre oll. D'an ampoent, ar Milisianed a sikoure ar Boched ; tud eus ar vro, siwazh ! nebeud, mes unan a oa awalc'h ewid ober kalz a boan... Divisoud a reomp 'ta, diwar an dewezh-se, mont da gousked er maes eus an ti. Se ewid mad an oll, en desped da **Soas** adarre !

Alan a oa ur chasseur ampart, eürusamant ! En ur c'hoad bihan, nepell diouzh an ti, en un ti goloet gant brouskoad, raden ha balan, e prientas un toull-kuzh disheñvel. Degass a resomp ganeomp beb a ballenn gwlan eus an ti, ha setu ni, e-gis konikled, kuzhet en douar !

En araog en doa **Renan** adsavet ar geot, ar raden hag all, lec'h ma oant bresset gant hor c'hammedoù. Ha zoken, goude bezañ riñset ar brusun butun chomet en hor godelloù, hel hadas, a vole-vant, endro d'hor lojeis.

N'en doa gwraet netra re, peogwir, edoug ar mitin, abred tre, edont ouzh hor c'hlsk gant chass-poliss. Kerkent ha teir eur diouzh ar mitin, e tennont diouzh o gweleoù oll dud **Kreac'h-Loumm**.

Ur bagad a hanter-kant Boch a oa eno : lod o furchal en ti, tiretennoù, pressioù, gweleoù, hag all ; lod all tro-war-dro d'an ti, er c'hrewier, el lochoù. Er foenn e fourrent baionetesoù ha bizhier houarn hir.

Tud an ti a oa renket dirag o zi, soudarded diragzo, prest da dennañ. A beb eil e vese kaset tud an ti da gerc'had o faperoù-hanw hag oad. Un ofisser galleg gantañ a c'houlenne : « E pe lec'h emaint, an derrorist ? Goude a ousomp ho peus roet digor dezo ! » Fulorif a raent dre ma na vese kavet netra.

Pa'n em gavas gant **Jorjig** hag e baberoù : « Hemañ n'eo ket kar deoc'h, perag ? » Setu e rankas **Louis** rentañ kont eus a gement-se.

— « Ahanta ! Mad tre ! a lavaras an ofisser. Gant hemañ e klewimp ar wirionez. Deus amañ, paotrig, a-gostez, me ne rin droug ebed dit. Er c'hontrel, paet mad e vezi : setu amañ ur montr braw hag a vo dit ma lavares deomp e pelec'h em kuzhet an derrorist ».

— « Amañ n'eus ket bet james a derro-risted. Ni zo tud awalc'h ewid ober hor labour », a respontas ar paotr.

Fuloret tre an ofisser, dre e imor, e valeas gant e votoù war dreid noazh **Jorjig**, hag a stagas da ouelañ pa zistagas gantañ un taol gwialenn war e ziwc'har.

« Kaose 'ta bremañ, genaoueg ! — »
« Nann, n'eus den ebed amañ, nemed tud an ti ! »

Hag e teuas adarre an ofisser, dre zouster bremañ. Mes ar paotr a gendalc'h da ouelañ ha da lavared ataw ar memes tra.

Sammet e voe an oll e korr-boutin ha kaset da **Groas-ar-Born**. Dre chañs ewidomp oll (tiegezh ar **Chapalain** ha ni hon daou), ouzhpenn nompas bezañ hor c'haved, na paperoù na skrid da c'helloud tamall tud an ti. Ne 'm boa laosket war va lerc'h nemed va botoù-ler, disverk eveljust.

Ward 5^e, d'ar mare ma oa ar Boched fuloret o furchal en ti ha tro-war-dro, me, gwraet ma soñj ganin mont d'an ti da gerc'had va botoù-ler, a rankas plegañ da va c'heneil a vire ouzhin a vont er maes eus hon toull. Evel ur ragsant en doa e oa en em gavet ur gwall-zarvoud e **Kreac'h-Loumm**.

En hor soñj e oa, en dewezh-se endeeun, kuitaad ar c'hontre. Mont a rae bemdez ar c'helc'h war startaad en dro deomp.

D'an ampoent, ha ni ne ouiemp netra, e

Komanantit d'ar gelaouenn bolitikel nemeti e
brezhoneg penn-da-benn

Pobl Vreizh (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant
Boutin : 30 L (1)
Skoaz : 50 L pe ouzhpenn (1)
Estrenvro : 50 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant
dre chekenn-bost (1)
dre vandat-lizher (1)
dre chekenn-vank (1)
CCP RENNES 2746-79

* da verkañ dre red war ho kolo-lizher

oa un tabut e **Kroas-ar-Born**. Ur bern tud eus nousped atant eus an dro-war-dro a oa bodet e-barzh leur ur c'hovell, an armoù stignet dirago...

Naw eur diouzh ar mitin, den en atañ-choù da reiñ boued d'an anevaled, a vese klewet a bell o vlej. Neuse e c'houlennas **Louis** digant an ofisser leuskel e verc'h, **Hervelina**, da vont d'o boueta. Assantiñ a reas outañ. Setu, gant daou soudard ouzh he heul, eh en em gavas **Hervelina** er gêr.

Kentañ ma reas eo ober kafe ha lakaad traoù fonnus war an daol : amanenn, kigsall, bara, gwin, hag heni-kreñv. Ha pediñ ar baotred d'en em servijoud kement ha ma karfent, hag hi da voueta an anevaled.

Hag hi o tapoud krog e-barzh daou sailh ewid kerc'had dour d'ar feunteun, damdost ouzh ar c'hoad bihan e lec'h edomp kuzhet.

Enoet edomp o weled na zeue den ebed da gass hon dijuniñ deomp, e-gis ma oa lavaret ober. Ne glewemp nemed ar saout o vlej : ur gwall dra bennag zo en em gavet...

A greis toud e klewomp ur vouezh maoues o c'herwel : « Yann ! Alan ! Taolit ewezh : ase emaint ! »

Ewid reiñ deomp da gompren, he doa tostaet, en ur redek ha dre guzh. Nebeutoc'h eged kant metrad e oa ouzomp, ha ni pemp kant metrad diouzh an ti. Da lavared eo, pebez nerzh-kalon ha spi a rankas kaoud **Hervelina**. Nompas chom gant ar c'hoant hebmuiken, mes ober ! E risk he buhez e saveteas nousped den. Trugarez, **Hervelina** ! Rag un dra zo sklaer : mar bijen aet d'an ti da glask ma botoù-ler, e-gis ma oa ma soñj, e oa gwraet ganeomp oll.

E **Kroas-ar-Born**, e ti **François-Louis Saillour**, ar marichal, o doa kavet ur post-radio ha paperioù a ziskoueze penaos e kemere perzh e stourmad ar **Résistance**.

Ewid e lakaad da zisklêriañ e oll geneiled hag e pe lec'h edont kuzhet, e voe bazhataet, dirag e vamm hag an oll dud a oa war al leur, beteg ma kollas e ententamant. Ur c'heneil all, eus un atant damdost, a voe merzheriet er memes mod, en desped d'e youc'hadennou. Taolet, hanter-varw, en ur c'harr-samm, n'eus ket bet keloù anezo, nemed deg vloaz goude, pa voe kavet o relegoù en ur fos don, er **Bougen e Brest**. Fusuilhet e voent, gant tregont merzher all eus **Kastell**.

Araog mont kuit eus **Kroas-ar-Born**, e lakeas ar Boched an tan en ur voetell golo, degasset ganto en ti, ha fulhiet war an derezioù. Eürusamant, a-vec'h ma edont en em gavet er maes a wel, e'n em lakeas an oll da lazhañ an tan ha ne zewas ket an ti.

Ewidomp-ni, ne oa ket hanw da zistreiñ da **Greac'h-Loumm**. Wardro kreisteiz, didrous tro-war-dro, goude bezañ sellet pizh, evel naered, war hor parlochoù, staget ganeomp raden ha balan war hor c'hein ha war hor penn (evel ma rae ar Boched o hunan), e treusomp ur san ewid

pakañ un hent-treus a gassfe ahanomp da **Sant-Seo**.

Edomp 'ta o vale en ur park, penn-da-benn da ur c'hleuz uhel goloet gant lann (en tu all e oa an hent), pa glewomp trous tri pe bewar marc'h-houarn : ur bagad Boched o kantren dre ar c'hontre, dinec'h ! Tremena a resont braw tre. « Bremañ, a lavaras ma c'heneil **Alan**, e c'hellomp bale war an hent, peogwir emaeomp o vont warzu 'lec'h 'maint o tont ».

Gwraet un tammig hent ganeomp, e'n em gavomp a-zirag koad **Lannsalud**, war hent **Montroules**, pa welomp ur vaoues o vale e-kichen he marc'h-houarn c'hwitet.

Amañ ema fall-du an traoù adarre. Homañ zo mestres d'un archer boch ; **Maï** eo he hanw, ganet e **Plouenan**, o chom e **Plouvorn**, aet kuit digant he gwas ; gouest eo-hi da heñchañ an Alamanted d'hor pakañ.

— « Petra reomp diouti, Alan ? »

— « He mogañ. E gis-se ne werzho ket ahanomp », a respontas va c'heneil.

Pebez kudenenn euzhus ! Lazhañ heb bezañ fuloret !

Gwelloc'h eo bezañ kiger ewid bezañ leue... Ya !

Mes un den n'eo ket un aneval eo !

— « Chom e va c'hichen, me 'gaoseo outi ».

— « Maï, e **Kroas-ar-Born** out tremenet er mitin-mañ ? »

— « Ya » emezi.

— « Gwellet 't eus neuse petra emaint oc'h ober ? O klask ahanomp... Ha te zo a-du ganto. Da vougañ a rankomp ! »

En em deuler a reas war an hent bras en ur ouelañ, o c'houlenn, war bennoù he daoulin. « Truez ! Laoskit va buhez ganin ! Me ne lavarin da zen ebed 'm eus ho kwelet ».

— « Gra buan diouti ! » a lavaras din va c'heneil, en ur reiñ din ul lass-seiz en doa prientet ewid en em gannañ korgouzh-korf ouzh ur Boch, diouzh ma vefe.

Kouezañ a reas va fulor o weled an dæroù o ruihañ war he bisaj. Gonezet e oan gant an druez. Hec'h anavoud 'm boa gwraet krouadur bihan, marwet he mamm diganti abred, savet gant he zad, un den

rog, troet da evañ. Nebeud tre a garantez he doa bet e-doug he buhez.

— « Sav ! a lavarais dezi. Da vuhez a laoskomp ganes. Mes a bris ebed ha da zen, na lavar 't eus hor gwelet. N'eo ket achu ar bresel. Hor c'heneiled eus ar stourm ne vankint ket warnout, ma vez klewet roudoù da deod ! »

Seweniñ a reas d'ar pezh he doa prometet. Hogen, goude an dieubidigezh, he doa, dirag ar barner, goulennet testeni eus ar pezh he doa gwraet ewidomp. Ne oa ket fellet deomp. Hi eo a oa e d'le eus he buhez deomp.

Kenderc'hel a reomp da vale warzu **Sant-Seo**, ha netra en hor c'hreis ! Aon deomp da gouezañ en un ti a-du gant ar Boched pa c'houlennfemp boued. N'eus forzh : setu ur penn-ti tost d'an hent. Daou zen oajet : ar wreg hag he fried. Lavared a reomp dezo emaeomp abaoe ar mitin heb tamm o redek araog ar Boched. Mar plijfe dezo aosañ deomp un tamm boued. Arc'hant hon oa da baeañ. Debrin a resomp 'ta vioù, patates, bara hag amanenn, gant ur banne gwin. Ne fellas ket ganto kemer gweneg ebed : dec'h vitin, daou zen yaouank eus ar stourm zo bet sammert eus un atant e-kichen.

Trugarez vras deoc'h ! Ha tec'homp da glask hor chañs. N'hon eus c'hoant ebed bezañ lazhet e-gis konikled. Ma rankomp merwel, henn ober en ur ober ar muiañ droug d'hon enebourien.

Kentañ tra : bezañ degemeret gant ur strollad stourmerien, brogarourien, armet.

UDB SANT-NASER

He deus kavet un ti dehi : 13, rue de l'Abri familial, 44600 Sant-Naser, 30 m diouzh an ti-kêr.

N'eo ket ur stal, mes ur c'hroas-hent ma c'hello en em gavoud enañ ar vilitanted, ar re a zo tomm douch an UDB : eno e vo kavet da lenn ha da brenañ kasetennoù ar strollad, keleier ar gellig ; bez e c'hello iwe peb unan en em gavoud gant paotred ha merc'hed eus an UDB. Beb sadorn vitin etre 10^h ha kreisteiz e vo permanañs. Beb lun d'abardaez, etre 6^h hag 8^h, e teuy **Jakes L'Héritier**, kusulier UDB en tîkêr da zerc'hel e berrmanañs.

Paperenn ewid goulenn mont e-barzh

UDB

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Goulenn a ran moned e-barzh Unvaniezh Demokratel Breizh

D'an (d'ar) 19

Sin : Da gass en-dro

(troc'het pe adskrivet) da

UDB B.P. 304 - 29273 BREST-CEDEX

BRO-GEMBRE,

Ne oar ket an nen hag-eñv e talv ar boan toullañ kaos deus Bro-Gembre da lennerien POBL VREIZH, kemend-all deusoute a vez o vont di beb hañv ! Talvoudeg e tle bezañ ewidomp, koulskoude, skwer ur vro a zo peusheñvel deus hon heni med lec'h eh a gwelli-koc'h war-raog ar stourm sewenadurel ha politikel.

DIWYEZHEGEZH OFISSIEL

Ewid pezh a sell deus ar yezh, sklaer eo o-deus gonezet Kembreis ar stourm ewid an diwyezhegezh, an diwyezhegezh ofissiel ataw. Abaoe pewart pe bemp bloaz so e vez implijet ar c'hembraeg muioc'h-mui : kement ti-post, ti-kêr, ti-skol pe ti-bank e vez skrivet warne an diw yezh; memes mod war an heñchoù hag er paperennoù ofissiel. Desket e vez ar c'hembraeg er skolioù abaoe un eurtad dija, evel ousoc'h, med du-hont iwe zo diwanet newez so skolioù-mamm oll-gembraez, dreist-oll er broioù lec'h ne vez ket kén komzet kembraeg gant an dud, e « Kembre-Uhel » pe Gorre Kembre lakomp !

Setu, roet e vez lañs d'an traoù kembraeg en un doare ofissiel, hag aessaet d'ar yezh e-gis-se. Sikouret e vez ar skrivagnerien, an embannerien (embannet e vez kalz levrioù kembraeg 200 arlene). Kalz traoù skrivet ! Prometet oa iwe sevel ur chadenn gembraeg en tele (ur bederved chadenn), med herwez ar c'hasetennoù ne vo ket laket da vont en-dro ahann d'ar bloawezh 1982.

Sed ase memes-tra ur skwer a ziskouez a-walc'h pegen dister eo ar « Charte Culturelle » roet deomp amañ gi-mañ gant ar Republik, med pegen start e vez iwe reiñ lañs adarre d'ar c'hembraeg er Rouantelezh all, memes gant arc'hant bras ha bennozh ar Rou-

anes ! Rag n'eo ket assur buhez ar yezh ewid-se : nebeutaad a ra ar gembraegerien a-vihanig, ha ma vez embannet forzh levrioù kaer, ne vez moullet alies nemed 1000 pe 2000 skwerenn.

A-hend-all eo daw din lared ne seblant ket ken bew du-hont ar c'hultur-pobl. Martese eo bet peurlazhet gant an ilisoù protestant, chomet bew mat er broioù kembraeg. Ar c'hultur kembraeg modern a zezrevell an traoù saosneg pe amerikan (musik pop pe punk en kembraeg, da skwer). Paneve an **Eisteddfod** vras, lec'h e teu bernioù tud, ne vez ket kement-se gouelioù, hag er « gwŷlliau mawr » (gouelioù meur) n'eus ket kalz a dra, paneve ar yezh... Med o yezh o-deus, hag ar bobl, e Goueled Kembre ataw, zo chomet tomm deusouti.

UR GAMPR E CAERDYDD (CARDIFF) ?

Ar c'hrogad bras, ar bloaz-mañ e Kembre, a vo en-dro d'ar referendom war an emrenerezh, rag Parlamant

Londres zo o tihanañ votiñ, a-benn ar fin, al lesenn a ray ur Gampr da Vro-Gembre - ha da Vro-Skoss - gant ma voto 40% deus Kembreis - ha Skossis ewiti er referendom. 40% deus an dud en oad da votiñ, setu ken buan ne vo ket trawalc'h gant 50% deus ar voterien, ma chom kalz tud hed votiñ !

Benn ar c'hozh-amzer e vo ar vota-deg mechañs, ha ne oar ket an nen hag-eñv eh ay 40% deus Kembreis a-du. Dleañ a rafe bezañ, peogwir eo kenniget gant ar Strollad **Labour** ha sikouret gant ar Strollad **Liberal** - n'eus nemed ar Strollad **Mirour** kement zo eneb ha dinerzh a-walc'h eo e Bro-Gembre. Med lod deus pennoù al **Labour** e kreisteiz Kembre zo savet eneb d'an emrenerezh, gant aon da ziskregiñ deus ar stur e Londres, ha kalz tud a gav dehe lar eo ul lesenn **Plaid** a zo kenniget ase, peogwir n'eus graet ar gouarnamant nemed plegañ d'ar **Plaid** a zo stourm abaoe bloawezhioù da gaoud an dra-se ! Setu perag e vefe 30% deus an dud a vot **Labour** o soñj votiñ NANN er referendom. Med n'eo ket krog an dud da gabiñ c'hoazh.

NERZH AL LABOUR

Ewid ar pezh a sell deus an nerzhoù politikel, al **Labour** a chom mestr e Bro-Gembre, er c'hreisteiz hag er bis dreist-oll, lec'h ema ar mengleuzioù glaou hag an usinoù bras. Herwez ar sondaj diwezañ, setu penaos ema Kembreis o soñj da votiñ er votadeg a vo heb dale ewid mont da zepute :

Dyddiad _____ credyd giro banc Stamp ac ynydau'r ariannwr Rhif Cód Cangen Cychifan		Papurau £5 a Drosodd Papurau £1 Darnau 50c Ariann (Heb 6c) Pres Degol 1c 3c 6c	
Banc _____ Cangen _____ Cyfrif a Rhif Y Cyfrif _____		Cyfanswm Ariann £ _____ Siciliau A/P etc (Gweler Drosodd) _____ £ _____	
Talwyd i mewn gan _____ Manylion i Hysbysu'r Derbynnysde _____			

ADARRE...

Labour : 50%
Mirour : 34%
Plaid : 12%
Liberal : 4%

Plaid Cymru zo kreñv e Goueled Kembre, war ar maes : deus ahane ema e dri depute, re **Caerfyrddin**, **Merionydd** ha **Caernarfon**. Disingal eo kont o mouezhioù er c'hêrioù bras : uhel a-wechoù evel e **Caerffili** e-kichen **Caerdydd**, pe en **Abertawe** (**Swansea**) newez so en ur votadeg lec'hel, pe e **Merthyr Tudful** lec'h ema tud ar **Plaid** e penn an ti-kêr, gwall isel a-wechoù all evel e **Gwent** er gevred (1 pe 2%).

Abae ouzhpenn 10 vloaz so eo chomet heñvel ar chifroù (etre 10 ha 15%), med poaniañ a ra ar **Plaid** er mare-mañ da glask mouezhioù er c'hêrioù hag er c'hreisteiz, e-mesk labourerien ar mengleuzioù, an usinoù dir hag all. Se zo kaas martese e vez ul liw ruz pe « ouvrier » war e brogram hag e baperoù ! Rag kar eo tud ar **Plaid** un tamm da re ar PS amañ gi-mañ, pe d'ar « Radikaled a-gleiz » evel a lare ur c'hamarad deus **Cymru Goch** diwar o fenn : klask pakañ partoud ha daspugn ur bern mouezhioù heb ober dispiljadur da zen ebed, o'n em harpañ war an nerzhoù kozh a zo er vro (ar spered « liberal » e goueled ar vro, an ilisoù war ar maes, al linenn sossialdemokrat er c'hreisteiz). Se zo kaas iwe n'haller ket tamall d'ar **Plaid** bezañ ur strollad a-zehoù, er c'hontrel d'an **SNP** e Bro-Skoss a zo, herwez Kembreis o-hun, a-zehoù mat ! Beteg an emglew naturel etre 3 depute ar **Plaid** hag 11 depute an **SNP** e Westminster a lak heniennoù gwall diaes...

P.C. = RADIKALED A - GLEIZ ?

Plaid Cymru zo ur strollad broadel, pe broadelour, ruz-sklaer, o c'hoari e-barz ur vro a zo bet dalc'hmad pell ruzzoc'h ewid Bro-Saos, ha Breizh-Veur dre vras ! Ur strollad nerzhus : etre 20 ha 25 000 kartenn-esel ! Med pell ne-beutoc'h a stourmerien (ar gasetenn ofissiel e saosneg, **Welsh Nation**, ne vez tennet nemed 2000 skwerenn bennag anehi beb mis...). Ha forzhig mouezhioù, dreist-oll e-touesk an dud yaouank : piw a vot **Plaid** ?

20% deus ar rumm-tud etre 18 ha 34 bloaz

6% deus ar rumm-tud ouzhpenn 55 bloaz

10% deus ar rumm etre.

N'eo ket start kompren neusen pegen disheñvel eo stad politikel Kembre di-ouzh heni Breizh : du-hont eo kreñvoc'h ar spered broadel (kreñvoc'h bepred ewid 12% ar **Plaid**), kreñvoc'h iwe an tu kleiz (50% a vot **Labour**), med pessort tu kleiz ? Ar re zo e penn Breizh-Veur, ar sossial-demokrated a zo er gouarnamant, ha ne raont ket kalz van deus tud Kembre, na kalz a dra ewite, nemed plegañ d'an ampoent betegoud e vefe kollet re a vouezhioù gante, ha kollet deputeed (**Jim Callaghan**, ar C'hentañ Ministr, koulz ha Kadoriad ar Parlamant zo deputeed **Caerdydd** o-daou !)

Setu tapet ar vroadelourien etre an horzh hag ar yenn ! Petra gortos digant **Callaghan** ha tud sort-se ! Sikour anehe gwech ha gwech all er Parlamant da votiñ ul lesenn a-zoare, kuit da ziskar ar gouarnamant, ha hegañ anehe da reiñ frankis muioc'h-mui da Vro-Gembre. Hegañ anehe da blegañ, keta. Ase ema toud. Rag mod-all, paravis dehe, ema bourc'hisien ar Strollard **Mirour**, a zo ken stenn ha lankoned Chirac amañ. Stanket eo an hent dirag ar vroadelourien a-gleiz. Se zo kaas eo chomet dister **Cymru Goch**

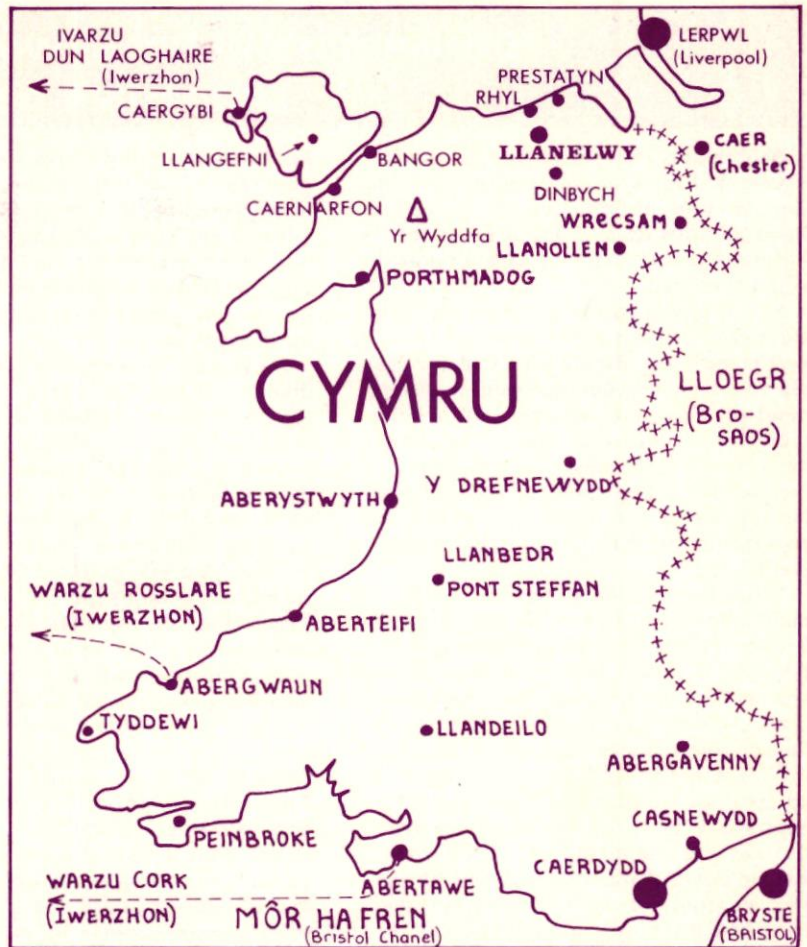
mechañs, peogwir e kav gwelloc'h kalz broadelourien a-gleiz labouriñ e-barz ar **Plaid** da dapañ kaoud an emrenerezh da zigentañ.

« NERTH I GYMRU »

« Galloud da Gembre » (pe « Nerzh da Gembre »), sed ase ger-stur ar **Plaid** : muioc'h-mui a emrenerezh, ur rastress ekonomikel ha sossial, ha passianted. Ma n'eo ket gwall disheñvel program ar **Plaid** deus hon **PDB** ewid ur bern traoù, n'eus ket hano gante evelkent da reiñ ar galloud d'al labourerien, nemet-ha « hanter-hanter » a vefe ! Med deus pelec'h e teufe al lañs da chañch penn d'ar vazh, pa n'a ket ar « sossialisted » tam ebed war an tu-se ?

Ase ema an dalc'h. Un dra zo sur : ar **Plaid**, daoust d'ar pezh a grede lod n'eus ket kehid-se zo, n'eo ket prest da vont da fall. Ur strollad laosk eo, ul linenn diressis en deus, med n'eus mann all ebed war an dachenn, rag ewid bremañ martese n'eus choas all ebed ! Memes tud **Cymru Goch** a anzav ema ar **Plaid** da chom, ha da chom bew.

F. Poher

Bro-Gembre : uhel-skwer ? miraj keltieg ? snoberezh newez ?

Beb bloaz, ha muioc'h-mui eus ur bloawezh d'egile, ez a un toullad braw eus yaouankisoù Breizh, da Vro-Gembre. Petra zo kaos da se ? Ha petra yeont da weled, ha petra zo eno da sachañ muioc'h-mui a Vretoned ?

Me va hunan zo bet o chom epad daou vloawezh e Bro-Gembre, ha desket ar yezh evel meur a zeg Breton all. Med me 'gav din eo en em zouellañ un tamm eo deomp mont di. Daoust ha ne anavezañ ket Breton(es)ed c'hoant dezo deskiñ kembraeg, ha ne reont forzh ebed eus yezh o bro (1) (nemed ha galleg 'vefe homañ da vad, herwez servijoù touristik Bro-Frañs war dachenn Istezvod Broadel Kêrdiz er bloaz-mañ).

E Bro-Gembre on bet tremenet er bloaz-mañ adarre, en hent etre Bro-Skoss ha Breizh. Tro 'm boa memes da vont d'an Istezvod Broadel. N'on ket bet. 'M eus aon eo kontet Bretoned gant kalz Kembreis ken isel hag Iwerzhonis ar Su gant ar Saoson : ur vandenn lonkerien difoutre.

N'on e doare ebed a-eneb da zen mont da lec'h all, eveljust. Ha kement mont da Vreizh-« Veur », on sur ez eus kentelioù da dennañ ewidomp e Bro-Gembre. Kemer skwer diwar dud kaloneg ha peneg, er stourm ewid o yezh da vihanañ. Med ken disheñvel eo an daou istor ken nad afemp biken gwall bell en ur geñveriañ. Kembraegerien lenneg, arc'hantet, zo bet anezo a oll-viskoazh, pa na ve kén.

Ar c'henn bras etre frammoù politikel Breizh-Veur : diouzh un tu ema Londres, ha diouzh an tu all, hon tu deomp-ni, ema... Paris ! M'o deus Kembreis gelllet kaoud plass d'o yezh ha frankis war o zro en doare-se eo abalamour n'o devese ket da vont da Londres da c'houlenn an alusen digant an dud eno. Er gêr, en ur gontelezh d'eben, e vese diviset petra 'vefe desket er skolioù.

En ur pennad-kaos (Mein Harz niv. 5) ez on bet souezhet bras o lenn e soñje da b/Baol Keineg eo artifissiel an deskiñ

kembraeg er skolioù. Sañset eo ar saosneg yezh an oll darempred e-diavaes ar re-mañ. Gwir awalc'h ewid kêrioù ao, pe kornioù eus ar vro. Med an oll a zo bet a oar ervad eo ken natur ha yac'h (pe diyac'h) stad ar yezhoù e kêrioù bihan zo, ha ma oa e Breizh, war-ar-maes, daou ugent vloaz so.

Na ped tra iwe na vezont intentet nemed dindan amzer. Ha homañ e vez diaes diouveniñ etre ar gweled bro hag al lonkañ bier. Ha tud kuzhet un tamm eo e-leizh a Gembreis (ar re da vihanañ a anavezen-me en Hanternoz). Deuet mad kenañ e vez ar Vretoned na reont kén passeal. Med dezo da chom er vro, hag e vez diaessoc'h a galz. Ha na ped tra a gavomp ni saosnekaet spontus (pa n'eo amerikanaet). Pegen diaes deomp alies framm-soñjal ar politikerezh a ren du-hont ar Vroadelourien. C'hwes « na ruz na gwenn » a gavomp gantañ un tamm mat. Ha troet e vezomp d'ober ton eus strollad Cymru Goch, e lec'h ez eus un ugent emsaver bennag, pa 'z eo sklaerroc'h o soñjoù. Med ped den zo er Strollad Komunist e Bro Saos a-bezh ?

Vakañsoù. Ya. Plijadur o vont di. Gweled eno eo possubl kaoud, n'eo ket ken dinatur-se ar pezh a c'houlennomp.

C'hwerc'h e vez ar gentel alies mat iwe. Ken taer e vez kement a Gembreis, e skoaz ar pezh a reomp ni amañ.

Ur sort spi damguzh d'en em repuiñ en ur vro chomet keltieg pa vezo ret an traoù war fallaad da vad amañ ?

N'eus forzh : pa welan ar mod ma 'z eo da lonkañ eo ez a di kement a Vretoned yaouank, e kav din ez eus un dra bennag diyac'h en afer. E Breizh eo ema hon stourm ha n'eo ket e lec'h all.

Med daoust ha yac'h dindan e glopenn e c'hell chom ur Breton kar-e-vro pa wel tud Paris aheurtet diouzh un tu, diseblant-net ar bras eo e genvrois (a-du ewid ma rafe « ar re all » un dra bennag), ha spered strizh ul lodenn vat eus ar stourmerien vreizheg ?

Mikael Madeg

(1) 'M eus aon eh en em lak aessoc'h Bretoned yaouank zo da zeskiñ kembraeg ewid na raont da beurzeskiñ o yezh, da lâred eo e termont muioc'h dirag ar gwenedeg (da skwer) ewid na raont dirag ar c'hembraeg...

Pobl Vreizh

LIZHEROÙ

Kamaraded ker,

Kass a ran deoc'h assambles gant va lizher, ur chekenn-bost a 100 L, ewid ma adkomanant hag ewid roñ skoazell d'ho kasetenn.

Plijadur 'm bez o lenn ho skridoù a beb sort diwarbenn kudennoù kevredigezhel ha politikel, e berr gomzoù, kement hag a sell ouzh Breizh hag he diaesterioù.

E oan e soñj mont d'ober un droiad beteg Karaes da weladenniñ ur c'hamarad eus ho strollad hag a oa deuet da'm gweled edoug ar gouañv tremenet. Siwazh ! En em gavet ez eus ur gwall-degouez e Mezheven hag emañ abaoe e ospital Gastellbrien, torret ur c'har din.

Fiziañs 'm eus e sortiñ abenn ar mis a zeu.

Hetiñ a ran deoc'h derc'hel da vont hardizh, ha kaoud muioc'h-mui a lenne-rien d'ho kasetenn.

Degemerit, kamaraded ker, ma gwellañ gourc'hemennnoù sokialour.

A. Buon, La Chapelle-Glain

Trugarez d'hon lenner ewid e lizher ken hegarad. Souhetiñ a raomp dezañ d'hon tro adkavout ar yec'hed, ha bale sonn endro war e daoudroad ! Ha trugarez dezañ iwe ewid e chekenn !

Pobl Vreizh

Diw c'hanedigezh e Sant-Brieg :

1. Krouet zo bet n'eus ket pell zo ur gellig vrezhonegerien, gant kevrenn UDB Sant-Brieg. Ar re a zo a-du gant ar stourm ewid pobl Vreizh en ur ober gant yezh ar vro zo pedet da gass keloù da : **Roger Le Guellec**, 2, rue du Périgord 22000 Sant-Brieg.

2. Ganet ez eus e ti hor c'hamarad **Claude Hascoet-Leger** ur plac'h vihan, he hanw **Sterenn**, d'ar 5 a vis Eost 1978, e Sant-Brieg.

Buhez hir ha chañs vad dezo o daou, d'ar plac'h vihan ha d'ar gellig newez !

Gourc'hemennnoù Pobl Vreizh d'ar gellig newez ha d'ar Sterenn vihan !

Kasset 'vez da b/Pobl Vreizh beb ar mare lizheroù pe kartennoù o kemenn ez eo bet kresket an dud en ti-mañ-ti. Hag e vezont embannet ganti, eveljust. Gant ar fouge hag al lewenez a lak an tadoù yaouank da redeg, da lammad ha da vir-wiñ, a-wechoù e tisoñjont o brezhoneg ! Komprenabl ! Neuse e kavomp mad degass da soñj eus ur reolenn a vez ankouaet alies : ne c'heller ket skrivañ « Ganet eo ur paotr (ur plac'h) ». Red eo skrivañ « Ganet ez eus (leoneg, ponner un tamm), pe : ganet zo ur plac'h (ur paotr) ».

Ho pediñ a raomp d'hon digareziñ gant ar gentel vrezhoneg-mañ. Med fiziañs hon eus ne vo ket ankouaet gant an tadoù dazont ! (An tadoù, pe ar mammoù, mes peurvuiañ n'eo ket ar re-mañ eo a vez o sevel al lizheroù-kemenn !)

Pobl Vreizh

RESPONT UN DOARE MENNIDIG PE GET

Bez' ez on ur vaoues o stourm gant an U.D.B., ha setu perag alvaonet on bet, evel meur a heni e-mesk va c'hamaraded, gant ar prederioù a zo bet displeget e pennadoù zo eus niverennoù Pobl Vreizh a Vezheven hag a Vis Eost, o tennañ dreist-oll d'an diw vaoues zilenet gant ar Burew Politikel (Monik Rannou ha M. Claire Corre).

War a lavaront ar gamaraded o deus skrivet ar pennadoù-mañ, heb o sinañ, pal nemetañ militantesed an U.D.B. a vefe « dere'hel penn ouzh ar baotred ». Ma vefe goulennet diganeoc'h : « kamaraded, perag ez eus merc'hed en U.D.B., d'ho meno », petra an diaoul respontfec'h-c'hwil ? Ni, militantesed Kevread Paris a respont deoc'h e stourmont ar vilantaded hag ar militantesed ewid an abeg boutin : Breizh emren ha sossialist, graet gant hag ewid ar baotred hag ar merc'hed.

War a ousomp, biskoazh n'eo bet lavaret e vefe red rannañ isili ar Strollad, en ur sevel an daou jener an eil a-eneb d'an egile. Ar militantesed a faot deho un dra nemetañ : bezañ aneho militantesed a-bezh ewid an oll, ha ket « traoù iskis » ez aotreer deho ur sell p'o deus kargoù bennag, n'eus forzh pegen uhel emaint.

Neuse, perag « komañdiñ » ha « kass ar baotred war bouezh o fri » ? Nac'hañ a reomp un darempred a nerzh bennag etre ar baotred hag ar merc'hed, etre ar vilantaded war dachenn ar Strollad. Stourm a reomp ewid kass da get ar bihannañ soñj, mennidig pe guzhet, a zreistelezh etre militanted ha militantesed.

Ma'z eur mennet da c'hañchoud doare ar gamaraded, n'eo ket en ur ober goap eus merc'hed ar Burew Politikel eo e teur a-benn ganti.

Ewid troc'hañ kuit gant an abadenn-mañ, speroud a reomp e vo dishenvel hivisiken o doare gant ar gamaraded : gwellañ vad e ray an dra-se d'hon darempredoù prewez ha d'ar Strollad iwe.

Troer : Klaod Rilly - Ar Meur.

Monig Remond

Ur fallokrat war e labour...

RESPONT UR FALLOKRAT GOAPAER

Kouezet on war ma reor pa 'm eus lennet ar pennad-mañ : eürusamant, dre forzh ressew taolioù-botes ennañ, ez eus savet karn warnañ. Mil bennozh a lâran da Vonig avad, da vezañ bet ar vadelezh da skrivañ ur pennad ewid Pobl Vreizh. Ar wech nemeti, gwir eo, mes, evel ma vez lâret e galleg : « Y a que le premier pas qui coûte ». Gourc'hemennou d'an troer iwe : n'en deus graet nemed daou fasi brezhoneg ; moullit int bet e tew.

Mad. N'on ket kisidig, na feukidig. Eürusamant, gant ar garg a'm eus kemeret war ma choug : lakaad Pobl Vreizh da zont er-maes, ingal, abaoe 30 niverenn dija... Gant sikour meur a heni, eürusamant. Nebeud tre a veuleudi avad : paotred ha merc'hed ar strollad ne dapont krog e-barzh o fluenn nemed pa vez ur rebechig bennag da ober. Mad tre : an dra-se a ra parti deus ar jeu.

Ar wech-mañ avad ez eo aet Monig re bell ganti. Biskoazh kemend-all ! N'eus ket droed da farsal kén ! 'M eus aon ne oar ket an oll Vretoned, an oll Vretonesed petra eo ar mousfent (humour). Adlenn ar pennadoù tamallet, Monig muiañ-karet (Opala ! Diwall Fañch kozh ! Fallokratiezh kuzh !), hag e weli ez int bet savet-ganin-me, ya, ya ! — ewid farsal, ma Doue, ewid farsal. Hag evelse int bet komprenet gant an oll lennerien.

Ned an ket da fuloriñ. Hivisiken neuse, setu petra 'vo red ober :

— sevel ur Pobl Vreizh en diw yezh, ewid bezañ sur da vezañ komprenet mad, ha n'eo ket a-dreus, evel m'eo c'hoarvezet.

— lakaad arouezioù e-kichen kement pennad, ewid disklêriañ fraezh e c'heller — e tleer ! — c'hoarzhin pe ouelañ. Da skwer :

amañ c'hoarzhin : dre red.

amañ gouelañ : dre red.

amañ na c'hoarzhin na gouelañ.

Ti-Moullerezh « Iroise »
29219 Releg-Kerhuon
Rener ar gelaouenn :
Fañch Morvannou C.P.P.A. 50 091
1700 skwerenn

CYM	mousfent eus Bro-Gembre (consulter l'annuaire).
BZH	mousfent ewid Breizh a-bezh.
BZ	mousfent ewid KLT-is nemed-kén.
BH	mousfent ewid Gwenedourion nemedkén.
TITI	mousfent ewid tud Paris (Bretoned hag all).
KAKA	pennad lous, porno, da nompas bezañ roet da lenn da vugale Diwan.
✕	pennad kato.
⚡	pennad di-zoue.
E	pennad ewid an Europeaned.
☾	pennad ewid Musulmanted.
POLI	amañ e komzer eus ar Polisario.
PTT	le n° de votre correspondant a changé, etc...

Pouëtt, pouëtt, pouëtt ! Rideau ! Euh, pardon : LIEN, ACHU... OUF !

Bremañ neuse ez afen awalc'h da lonkañ ur bier. Mes, tri mil c'hast (oh ! pardon !), ema ar flied barzh ar c'harter gant o alkootest. Ha koulskoude, evel ma lavar Paul Tirili (Itron Varia Garmes, p. 221, moull. 1941) « An dour benniget ne dorr ket din va sec'hed ».

Koukou, Monig !

F. Morvannou

P O B L	KOMANANTOU	V R E I Z H
	boutin : 30 L	
	skoaz : 50 L	
	pe ouzhpenn	
	KRP ROAZON	
	2746-79	
	CCP RENNES	

Komanantit da gelaouenn
c'halleg an UDB

Le Peuple Breton (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant
Boutin : 30 L (1)
Skoaz : 50 L (1)
Estrenvro : 40 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant
dre chekenn-bost (1)
dre vandat-lizher (1)
dre chekenn-vank (1)
CCP RENNES 2365-76

* mention à préciser absolument

NAONED E BREIZH !

Ar 14 hag ar 15 a vis Ennoal a vo daou zewezh bras ewid hor bro Breizh. E **Naoned**, unan a gêrbennoù istorel Breizh, hag ar gêr vrasañ anehi sur mad, e vo gwraet ur **gerzhadeg vras** : bale meur unanidigezh Breizh.

Perag kerzhed èlse ?

Traoù arall zo d'ober, a lâro lod. Gwir eo : komañset eo ar ble' newez, ged ar skol é krogñ en-dro, ged ar vakañsoù achuet... Ha ne gomañs ket gwall vad ar blé newez : an dilabour, gwazh-ouzh-gwazh, an usinoù é serriñ, ar prisoù é kreskiñ heb dihan...

Ha neoazh ema red kerzhed ewid Breizh iwe... Mard eh omp é klask gweled Bro Naoned staget doc'h Breizh-program da vad, ne faota ket soñjal ema dre santimant hebkén. Na boud eh eus abegoù istorel e-barzh an afer, n'int ket ar re bouesussañ. Pouesussoc'h kalz an abegoù ekonomikel ha sossial.

Ha n'hellomp ket kaoud re a fiziañs e-barzh an tele gall, ar radio gall, ar journalioù gall, ar strolladoù politiket gall : ar re-mañ, da skwer, ne welont e-barzh kerzhadeg vras an unanidigezh namaed diasezoù santimantel, kulturel, ha folkloraj a-benn ar fin.

Nann ! N'eo ket trawalc'h !

Pemp departamant he deus Breizh en he fezh. Ged **Vichy** ema bet diviset he lakaad da bewar departamant hebken. Hag ema gouarnamant Frañs **de Gaulle, Pompidou, Giscard** é heuli, àr ar poent-mañ a-wael, un divis bet gwraet ged re **Vichy**. « Continuité » ?

Na perag'ta ema bet troc'het Breizh, ha distaget Bro-Naoned a-zoc'hti ?

Boud zo traoù mad da ouied, ha mad da vout lâret.

Ur c'horn-bro industrialiset eo heni Naoned, Sant-Naser, en-dro da

c'henoù al « Loire ».

Perag ema bet dispartiet ar c'hornad-se a-zoc'h Breizh ? Aes eo kompren : ne venn ket ar gouarnamant e vehe tolpet ged ar rest a labourision Breizh ar vicherourion a zo é vewiñ e Naoned, Sant-Naser hag a-hed al « Loire » Isellañ penn-da-benn. Soñjal a rae iwe gouarnamant **Vichy** — hag hennañ àr e lerc'h — vehe aessoc'h da ren, ur Vreizh na vehe ket enni ar vicherourion-se. Breizh he fewar departamant ne oa anehi, 30 vlé so, namaed ur yoc'h labourision-douar, aes da c'houarn (?), é votiñ dehoù d'al liessañ. Lakaad re 44 etalde a vehe bet diaessaad an traoù **d'ar gouarnamant**.

Ha neuse, ar « Pays de Loire ». Komzomp àr o divoud, ya, 30 000 a dud dilabour er 44 ! Da lâred eo : **un hanter** ag oll an dud dilabour a gaver er « Pays de Loire » a-bezh. Da lâred eo : 49, 72, 85, 53=30 000 a dud dilabour (àr 1 950 000 a dud é chom enne), èl e 44 **e hunan** (875 000 é chom ennañ). 'Ar ar poent-mañ a wael

ema ar 44 e Breizh !

Breizh he femp departamant he deus trawalc'h a energiezh ha n'he deus tamm dober erbed ag ur sañtral nukleel...

Ar gwellañ tra en deus gwraet **Vichy** hag ar re-rall é tistagiñ Bro-Naoned a-zoc'h Breizh, ema o deus lakaet tud Bro-Naoned d'eh em soñjal ha da gavoud emaint int-i iwe Bretoned !... E 1976, da geñver manifestadeg vras an Unanidigezh, e oa 6000 a dud, an diw drederenn anehe é chom er 44. Daou vlé hanter àrlerc'h eh omp é c'hortos muioc'h a dud c'hoazh ! Nann ! Breizh ne venn ket merwel : labour e Breizh ! Naoned e Breizh !

Ne faota ket lâred splannoc'h ema an UDB a-du krenn ged ar gerzhadeg veur-se. Oll ar re a c'hello zo pedet start geti da voned da Naoned e'id bale bras ar 15 a vis Ennoal. Bretoned kar-ho-pro, 'n em dolpit oll e Naoned !

UDB